

IMMIGRACIÓ I ESTAT DEL BENESTAR

Anna Cabré Pla

183

Aquest treball s'inscriu en el projecte BSO2000-0477 *Población y migraciones en Cataluña. Estudio territorial, histórico y prospectivo*, finançat pel Ministerio de Ciencia y Tecnología. Programa Nacional de Promoción General del Conocimiento. Plan Nacional I+D+I 2000-2003.

Conferència impartida a les *Jornades per a la integració, la convivència i la ciutadania*, sessió "Immigració i Ciutadania", organitzades per la Universitat d'Estiu de Terrassa i l'Ajuntament de Terrassa. Terrassa, 11 de juliol de 2000.

Centre d'Estudis Demogràfics

2001

IMMIGRACIÓ I ESTAT DEL BENESTAR

Anna Cabré Pla

183

Conferència impartida a les *Jornades per a la integració, la convivència i la ciutadania*, sessió "Immigració i Ciutadania", organitzades per la Universitat d'Estiu de Terrassa i l'Ajuntament de Terrassa. Terrassa, 11 de juliol de 2000.

Centre d'Estudis Demogràfics

2001

Resum.- L'Estat del benestar no necessita de la immigració. La immigració és una variant endògena del sistema català de reproducció, sistema organitzat, des d'un punt de vista social, econòmic i fins i tot demogràfic, sobre la base de rebre immigrants en funció de les conjuntures econòmiques. Això però és diferent d'afirmar que els immigrants siguin necessaris ni per la demografia, ni pel manteniment de l'Estat del benestar ni pel sistema de pensions. Si de cas, convenients per l'economia, per a complementar el tipus de treballador autòcton que actualment es forma en la majoria de països europeus.

Paraules clau.- Immigració, Estat del benestar, pensions, població activa, sistema català de reproducció, sistema complex.

Resumen.- El Estado del bienestar no necesita de la inmigración. La inmigración es una variante endógena del sistema catalán de reproducción, sistema organizado desde un punto de vista social, económico y demográfico, sobre la base de recibir inmigrantes en función de las coyunturas económicas. Ello es distinto de afirmar que los inmigrantes sean necesarios ni para la demografía, ni para el mantenimiento del Estado del bienestar ni para el sistema de pensiones. En todo caso, la inmigración es conveniente para la economía, para complementar el tipo de trabajador autóctono que actualmente se forma en la mayoría de países europeos.

Palabras clave.- Inmigración, Estado del bienestar, pensiones, población activa, sistema catalán de reproducción, sistema complejo.

Abstract.- The Welfare State does not need the immigration. The immigration is an internal component of the demographic Catalan system, which historically has received immigrants in relation to the economic situation. Nevertheless, this is different to say that immigration is necessary to keep the Welfare State and the retirement system. In any case, immigrants are useful to the economy as complement to the European native worker in most countries of Europe.

Key words.- Immigration, Welfare State, retirement, active population, demographic catalan system, complex system

Résumé.- L'Etat providence n'a pas besoin de l'immigration. Celle-ci est une variable endogène au système catalan de reproduction, qui est organisé sur le plan social, économique et démographique, sur la base de l'accueil aux immigrants en fonction des phases de la conjoncture économique. Cela n'est pas la même chose que de dire que les immigrants sont nécessaires pour des raisons démographiques, ou bien pour le maintien de l'État providence ou encore du système de retraites. Cependant, l'immigration est utile d'un point de vue économique, car les travailleurs immigrants viennent compléter les types de travail réalisés par les travailleurs autochtones formés actuellement dans la majorité des pays européens.

Mots clés.- Immigration, Etat providence, retraites, population active, système catalan de reproduction, système complexe.

IMMIGRACIÓ I ESTAT DEL BENESTAR

Bon dia i moltes gràcies. A mi m'han posat un títol... Jo li dono molta importància als títols que es posen, principalment si no els poso jo, perquè d'alguna manera m'indiquen què esperen els organitzadors de mi. Jo ben bé no sé què n'espereu vosaltres però, en tot cas, us diré a aquells que creieu que l'Estat del benestar necessita de la immigració, que no és veritat. Començo per aquí. Avui en dia està molt de moda dir que necessitem la immigració per pagar les nostres pensions i fins i tot hi ha polítics de diferents partits que pensen que això és una gran arma en la lluita contra el racisme perquè, dir *necessitem immigrants per al mercat de treball*, semblaria que només ha d'interessar els empresaris, però dir *els necessitem per pagar les pensions*, com que tots serem pensionistes, o ho esperem, tothom hi hauria d'estar a favor. És una forma de fer empassar la píndola dels immigrants dient que ens pagaran les pensions. I quan us dic *no, no és veritat, no serà així*, tothom pensa quina pena, perquè és un bon argument! Sí, és un bon argument publicitari, però no és cert. La immigració no és necessària,. Ni tan sols és la solució per qualsevol dels problemes que es puguin plantejar en l'Estat del benestar.

En el meu llibre, *El sistema català de reproducció. Cent anys de singularitat demogràfica*, editat per Proa al 1999 (per cert, una de les coses que més m'agrada del llibre és la foto de la portada, els Bordegassos de Vilanova, amb el seu anخانeta Suleiman. Em sembla que és una bona il·lustració de la integració, perquè quan diuen *és que aquesta nova immigració no s'integra*, jo penso *bé, què més caldrà, a part de ser anخانeta, per integrar-se?*), hi traço la història de totes les generacions catalanes nascudes entre 1856 i 1960, tractant la seva supervivència, la seva fecunditat i la immigració que han anat rebent al llarg del temps. La principal conclusió que jo extrec d'aquest estudi és que la immigració és una variant endògena del *sistema català de reproducció*, és a dir, rebem la immigració perquè el sistema social, econòmic i si voleu fins i tot el sistema demogràfic català n'és un concebut per tenir-ne contínuament. Tenir-ne de forma continuada no implica tenir-ne regularment, sempre amb les mateixes quantitats, sinó tenir-ne de manera concentrada d'acord a les conjuntures econòmiques.

El *sistema català de reproducció* que coneixem va des de la meitat del segle XIX fins ara. I encara hauríem de veure si això no arrela més enllà i engloba la famosa immigració d'occitans, gascons i d'altres *francesos*, documentada ja a finals del segle XV però, principalment des de la segona meitat del segle XVI i tot el XVII, que va ser estudiada per Nadal i Giralt, i la que ha estudiat Jaume Codina al Baix Llobregat amb noms i cognoms i amb molt detall! Aquesta enorme onada d'immigrants francesos que vam rebre durant gairebé dos segles, hauríem d'avaluar si no formava part d'aquest *sistema català de reproducció* que jo he definit als segles XIX i XX.

Quan dic que la immigració és una *variable endògena* vull dir que la societat catalana està organitzada d'una manera que es refia que sempre arribin immigrants. És curiós que una societat que es distingeix, ja des de la meitat del segle XIX per tenir, sistemàticament, un índex de fecunditat dels més baixos del món (només ens superen al nord d'Itàlia, a la Ligúria i al Piemont), una societat caracteritzada per la seva baixa fecunditat, en canvi, compregui un empresariat dinàmic, que s'ha caracteritzat per saber aprofitar les oportunitats que presenta la conjuntura, engegant activitats quan el mercat ho permet, replegant veles quan la situació no és tan favorable, en resum, adaptant-se a les conjuntures sense considerar mai si tindrà o no mà d'obra. És a dir, estem en una societat que no produeix mà d'obra, però que engega activitats sense comptar amb aquest factor. I com és que es pot fer això? Perquè no ens ha fallat mai. Si hi ha feina, l'empresariat català confia en la capacitat de seducció de la nostra economia de cara als possibles immigrants, *si hi ha feina, vindran, no ens fallaran*. Això ha passat cada vegada que ens trobem en una fase econòmica alta, ja fossin als anys 20, als 60... I ara, si no en venen més, segurament és per les barreres que representa el fet que siguin estrangers i per tant necessitin un permís. I aquí la cosa ens comença a preocupar... Abans no hi havia l'obstacle legal per la immigració i ara hi és. Llavors, nosaltres, com a societat que necessita la immigració, ens trobem amb unes barreres que, d'alguna manera, amenacen el *sistema català de reproducció*.

He fet un càlcul de quina seria la població catalana actual si partíssim dels dos milions d'habitants que hi havia l'any 1900 i mantinguéssim la mortalitat i la fecunditat que hi ha hagut però sense immigració ni emigració. Doncs bé, resultaria que en tot el segle XX, Catalunya hauria passat de dos milions, a uns 2.400.000. Calculant fins als anys 80, em sortien uns 2.360.000 i dels anys 80 fins ara, que ens hem mantingut sense creixement demogràfic, segurament no arribaríem als 2.400.000. Com que tothom sap que som sis milions, o fins i tot més, 6.100.000, la diferència de 3.600.000 són el fruit directe o indirecte de la immigració. Això representa els immigrants, encara vius, més aquestes parts nostres, de la majoria de nosaltres, quartes o octaves parts que són aquí gràcies a què algun dels nostres

avantpassats van immigrar durant el segle XX (no compto els que ho van fer al segle XIX o abans). Bé, tota aquesta suma, aquestes parts de descendència d'immigrants del segle XX, sumen 3.600.000 persones.

La societat catalana sense immigració no tindria res a veure amb l'actual, i no només demogràficament, sinó també des del punt de vista social i econòmic. Ja hem vist les raons de l'economia. Crec que la immigració està molt relacionada amb el caràcter oportunista (en el bon sentit de la paraula) de l'economia catalana, és a dir, una economia molt basada en els productes de consum final, molt depenent dels cicles econòmics, molt variable en les seves produccions. Aquesta plasticitat de l'economia catalana, aquesta recerca de la demanda del mercat i el poder aprofitar les conjuntures amb uns alts i baixos de producció que són molt més importants que els de l'economia espanyola o de la majoria de les economies dels països europeus, fa que la demanda de mà d'obra oscil·li molt, i per tant, el recurs a la immigració minimitza l'atur en una fase cíclica baixa i en canvi permet un increment ràpid en la capacitat de producció en una fase cíclica alta.

El fet que la població catalana, caracteritzada des de fa cent anys per una taxa de natalitat tan baixa, hagi pogut mantenir no només el seu pes dins d'Espanya (el pes de la població de Catalunya dins d'Espanya ha passat de ser el 10% l'any 1900 al 16% actual. Amb una fecunditat més baixa que l'espanyola hem guanyat pes!), sinó fins i tot dins el context mundial (l'any 1850, l'1,37 per mil dels humans era català i al 1980 érem 1,33 per mil. O sigui que l'any 1980 la població catalana representava exactament el mateix que l'any 1850, tot i que el món havia passat per una explosió demogràfica i nosaltres vam tenir la taxa més baixa de fecunditat durant unes quantes dècades, juntament amb Itàlia del nord). Hem aconseguit mantenir aquesta proporció malgrat el fet de no reproduir-nos. És a dir, Catalunya s'ha inventat un sistema, que jo en dic el *sistema català de reproducció*, caracteritzat perquè la meitat dels catalans es fan pels procediments habituals i l'altre meitat són d'importació i es catalanitzen després.

Ens podem preguntar: d'on ve aquesta capacitat d'atracció d'immigrants, de seducció d'immigrants que s'arriben a catalanitzar amb una certa facilitat? Jo diria que ve d'un parell de característiques de la societat catalana que són singulars, fins i tot dins d'un context internacional. La primera és el valor que es concedeix al treball que està molt per sobre, en les escales de valors, de com s'aprecia el treball al conjunt d'Espanya i a qualsevol de les seves comunitats autònomes. Però és que està molt per sobre també, de com s'aprecia el treball en la majoria de països europeus i no és fins al Japó, que no tornem a trobar una altra societat que valori el treball com ho fem a Catalunya. Amb això vull dir que els immigrants, que

aporten el seu treball, *si són treballadors i bons xicots*, tenen un element d'integració més fàcil que no pas a d'altres llocs on les prioritats són diferents.

La segona característica, molt lligada a la primera, és l'extraordinari nivell de promoció social que s'ha donat a Catalunya, també comparat amb la resta d'Espanya i amb altres societats europees. Contràriament a alguns països que amb altres aspectes ens assemblen com ara Anglaterra, aquest país té una classe baixa hereditària, en la que un pot pertànyer a aquesta classe durant moltíssimes generacions. A Catalunya, com a mínim en el període que jo he estudiat, les classes baixes no són hereditàries, són d'importació. És molt freqüent el pas de l'agricultura a la indústria i que en la classe obrera només s'hi estiguessin una generació. En zones industrials molt aïllades, en comarques específiques, podem trobar com a cas excepcional, dos generacions seguides de classe obrera però tres ja és estrany i d'aquí no passa. El transitar per la classe obrera era, dins la història familiar, una etapa entre el camp i la classe mitjana. Però és clar, les classes baixes no han desaparegut. Ara són d'importació però, des de la seva arribada entren en el procés de promoció social dels altres començant, això sí, per un nivell més baix i per tant, tornen a alliberar els llocs de sota de l'escala social que queden disponibles per a noves onades immigratòries. Per tant, és un sistema que contínuament genera i atrau immigració. Evidentment d'immigrants n'hi ha de molts nivells, però l'immigrant típic de Catalunya és un immigrant que ve per ocupar els llocs de baix de l'escala social i laboral i que després pujarà. És un esquema diferent del de Madrid, on també hi ha immigració, però sobretot immigració de classe mitjana, funcionària i immigració de classe alta, aquells que hi van a ser ministres, directors de grans companyies multinacionals,... i que entren directament per dalt de tot. Aquí això també succeeix, però menys.

Per tant, per resumir: els aspectes més importants del *sistema català de reproducció* són: en l'aspecte demogràfic, hi ha una baixa fecunditat i una elevada immigració; en l'aspecte econòmic dir que el recurs sistemàtic de la immigració permet adaptar-se bé als cicles i minimitzar els costos en els moments de reflux; i, en l'aspecte social, el que sosté aquest sistema seria el valor del treball i la continuada promoció social, o si més no, la promesa de promoció social.

Ens hauríem de preguntar però, què passa quan aquesta promesa de promoció social no es pot mantenir, com ha passat durant els anys 80 i que per alguns encara continua. Quan els fills estarien en una condició pitjor que els seus pares, pares que van immigrar per donar-los un bon futur. Fins i tot, alguns es pregunten si no els hauria anat millor quedant-se al seu lloc d'origen. Quan aquesta promesa de *somni català* falla, o sembla que pugui fallar, el sistema català està en perill.

Jo crec que la immigració forma part del sistema català, que en algun lloc del treball el qualifico amb l'adjectiu *bo*. Si funciona i ha funcionat durant tant temps, és perquè ha de ser bo. Bo perquè tothom puja i qui entra per baix, normalment, allà d'on ve encara estava en un lloc més avall. A més, al entrar són aspirats per un moviment ascendent... *Aspirats* potser no és la paraula..., diguem-ne que ells empenyen un sistema ascendent. En conjunt, és un sistema en què tothom puja i gairebé ningú hauria de baixar. En el sistema català, no pujar, no millorar de sort i, ja no diguem empitjorar, és considera una desgràcia. Senzillament, que els fills visquin al mateix nivell que els pares, està considerat com una cosa que no hauria d'haver passat!

Aquest sistema que jo en dic català, avui en dia està essent adoptat per la major part d'Espanya i per la majoria de països europeus. Seria una mica semblant al sistema americà, però amb una diferència, que el sistema americà, que contínuament s'ha nodrit d'immigrants, es podia permetre tenir una fecunditat més elevada perquè tenien un gran territori per omplir. El sistema americà socialment era un sistema com el català, o el català com l'americà, amb una gran aflluència d'immigració i una gran promoció, exceptuant unes minories marginals, però que a més a més, tenia terra, cosa que en el cas de Catalunya no hi era i això els permetia un creixement demogràfic autòcton. Hi havia lloc per tot, pels immigrants i pel creixement demogràfic autòcton. Doncs bé, aquest sistema català que avui en dia s'està imposant a pràcticament la major part de la geografia espanyola i europea n'hi dic *el sistema complex de reproducció*, del qual, les primeres manifestacions ha sigut el sistema català perquè és on primer el trobem, a Catalunya. I perquè n'hi dic *complex*? Doncs perquè una part que es representa sobre l'espai, no? Això és que una part dels catalans procedeixen dels catalans que ja hi havia i una altra que procedeix de la immigració. Són dos binomis, són dos parts que se sumen, però que computen a part, com a mínim d'entrada i tenen diferents orígens.

Demogràficament, la immigració ens representa una gran complicació, perquè saber quanta gent vindrà... Com que no els podem relacionar amb els que ja són dins, ni amb els que ja són fora... Teòricament, dels 6.000 milions d'habitants del món, exceptuant els 6 milions que ja són aquí, podrien venir tots. Per tant, no hi ha una manera de calcular les probabilitats que hi ha. Qui d'aquests 6.000 milions vindrà? I com que tampoc entren pel procediment de casar-se o ser adoptats per algú d'aquí, no hi ha una relació entre els que ja hi som i els que venen. I el fet és que hi ha una part de la reproducció de la societat catalana que són els que neixen aquí i els podem aplicar unes lleis de fecunditat i els podem calcular i una part que venen de fora, que formen part d'una altra matemàtica, que no els podem determinar però que quan hi som, sumen i amb això formen la població catalana.

Aquest *sistema complex*, avui dia, crec que és el sistema de reproducció dels països rics. Per què? Perquè tenim un sistema de benestar, no de benestar per les pensions, sinó pel sistema d'escolaritat fins als 16 anys, d'accés a l'ensenyament superior en bones condicions, fins i tot tenim un sistema de protecció contra la pobresa extrema..., de tota una sèrie de coses que fan que la població autòctona no reproduïxi, la gamma que demana el mercat de treball, sinó que només en reproduïx un tros. Allò que us deia abans, ens neguem a produir analfabets, mà d'obra poc qualificada,... Queda realment sense qualificació algun jove? I no estar qualificat es considera un fracàs del sistema educatiu i del sistema social. En canvi, el mercat de treball segueix demanant gent sense qualificar, encara que no tant com abans, perquè puguin tenir un salari al nivell de la gent d'aquest nivell ja que sinó es consideren *sobrequalificats* i volen cobrar més... Per tant, sistemàticament, necessitem gent que aquí no produïm. Però no en nombre. I aquí està l'error de la gent que fa càlculs amb persones com si totes les persones fossin iguals. No és que necessitem immigrants perquè produïm poca gent, sinó que en necessitem perquè produïm una gent determinada, no perquè en produïm pocs, sinó perquè en produïm uns de determinats. I aquí és on jo crec que el que es diu és erroni: *necessitem immigrants perquè tenim pocs fills*. Segons això, ara no en necessitaríem cap perquè encara s'estan incorporant a la població activa unes masses de joves impressionants. Potser sí d'aquí a 20 anys però ara, si fos per la natalitat, no. En aquest moment, en la franja jove d'edat tenim més gent de la que hem tingut mai en la nostra història, no caldria recórrer a la immigració. Aquesta idea de que la necessitat d'immigració es deu a la baixa taxa de natalitat és falsa. Necessitem immigrants perquè només fem un tipus de gent i necessitem els seus complementaris. Segons el meu parer, quan més natalitat tinguem, més immigrants mancaran perquè, si som complementaris, quant més n'hi hagi de la *categoria A*, més en faran falta de la *categoria B*, a no ser que ens decidíssim a deslocalitzar, que seria un gran què. L'altre dia ho deien en un programa de la televisió, que la Unió Europea només permetia al Marroc exportar tomàquets en una època de l'any, però si permetessin d'exportar-los durant tot l'any, amb tota la gent que podria estar treballant en l'exportació de tomàquets al Marroc, molts dels que diuen que sobren aquí podrien tornar cap allà. Però no, nosaltres volem els tomàquets d'aquí, no deixem que els exportin encara que aquí hagin de ser conreats pels marroquins. I ja no en parlem del cas de la pesca: pesquem peixos marroquins, amb barques i amb pescadors marroquins, però sota la bandera espanyola! Hi ha coses però, que no es poden deslocalitzar. Per exemple, els serveis personals, la construcció, l'obra pública, no diguem ja el turisme que és la principal indústria del país i que si el deslocalitzem ja no és el nostre! Per tant, hi ha tota una sèrie de treballs, que es troben proporcionalment lligats al volum de població, que els autòctons es neguen a fer-los i de fet, no són deslocalitzables, pel que seguiran absorbint immigrants.

En conseqüència, aquesta història que ens expliquen dels immigrants que ens venen a substituir, és mentida. Els immigrants venen a complementar-nos. Què vol dir que *es necessiten*? Jo crec que són convenients. A més, el sistema català està organitzat sobre la base de la immigració, però no és l'única manera possible, no és l'única solució. Moltes vegades, el recurs als immigrants, sobre tot de la manera que s'està fent, és una forma mandrosa de no voler canviar res. A tall d'exemple, perquè veieu que hi ha diferents vies de solucionar-ho: durant els anys 60, època de *boom* econòmic, molts països es van trobar amb una gran penúria de mà d'obra. Ara bé, no crec que aquesta penúria de mà d'obra fos deguda a la demografia. Us exemplificaré uns casos: països com França o Bèlgica havien tingut pocs naixements durant tota la dècada dels 30 i fins l'any 1944. Llavors podríem pensar que el dèficit de mà d'obra era degut, efectivament, a una qüestió demogràfica. A Alemanya, que durant les mateixes dates va tenir un *boom* de natalitat, del 1934 fins al 1942, a *destemps*, completament a l'inrevés que els altres països europeus, va tenir el mateix dèficit de mà d'obra que a França i a Bèlgica. Així doncs, no era la demografia... Tots dos, Alemanya i França (i Bèlgica també) van optar per importar treballadors, d'Espanya, de Iugoslàvia, de Portugal, d'Argèlia, del Marroc, de Turquia, ... D'on van poder! El Japó és un cas semblant a Alemanya: havia tingut molts naixements fins l'any 1948 i després es va frenar. El Japó no tenia cap problema demogràfic però també durant els anys 60 li va mancar mà d'obra. Què va fer? Va importar treballadors? No, perquè els japonesos això no ho volien, no permeten la immigració així com si res. Van optar per deslocalitzar massivament les seves activitats. Ara però, ja ho han vist... No tenen tanta por d'importar gent, perquè saben que deslocalitzar moltes vegades implica acabar perdent allò que has deslocalitzat. Fixeu-vos que deslocalitzar implica emigrar, perquè darrere de la teva empresa sempre hi has d'enviar la teva gent. És a dir, qui no vol immigració, s'ha de convertir d'alguna manera en emigrant, encara que sigui un emigrant de luxe.

Tornant al tema, jo diria que els immigrants són necessaris tal i com tenim organitzat el nostre *sistema català de reproducció*. Són l'única solució? No, n'hi haurien d'altres. Ara bé, són la solució, d'entrada, més fàcil perquè, fixeu-vos bé, que arribin immigrants en una fase alta de l'economia, té moltes avantatges. Primer, van directament allà on calen, mentre que la població local no es vol moure (ni geogràficament ni professionalment). Per canviar de feina o canviar de lloc, demanen un plus i, aquest plus, vol dir pressió salarial. Per tant, en un moment en què l'economia està en un cicle alt, quan per llei natural els salaris tendeixen a pujar, l'arribada dels immigrants no només comporta mà d'obra que pot incrementar la producció, sinó que a més, contenen els salaris. Es parla molt de demografia però no dels salaris... L'altre dia, en un programa de televisió on vam coincidir, un representant de la patronal comentava *falten treballadors, ara, amb les condicions que oferim*, és a dir, immediatament, aquí, amb aquest

horari i aquest sou. També hi havia un representant d'U.G.T. que li contestava que *hi havia 4 milions i mig de treballadors per mobilitzar*. Però, és clar, què costaria mobilitzar-los? Doncs segurament costaria molt. Veiem, per tant, que la immigració és un recurs fàcil i a vegades és la única solució, quan no hi ha marge per apujar els sous o per donar millors condicions. A vegades, o és amb unes condicions determinades o es perd l'activitat, es deslocalitza, marxa a un altre país. Hi han altres activitats que tenen més marge...

De fet, hi ha diferents models d'immigració, el model americà, per exemple, és un model molt desigual, amb grans desigualtats socials, però a canvi, és molt obert i amb molta promoció. Jo sempre dic que es critiquen molt les desigualtats de la societat americana, però la societat americana s'assembla més al conjunt del món i per això es pot obrir més perquè no és tant diferent per dins com ho és el món per fora. En canvi, les societats europees són infinitament més igualitàries, amb més drets assegurats, però per això s'han de protegir molt més. Això és una opció, lligada a allò que dèiem abans del benestar i posarem a Suècia, per exemple. Suècia o Noruega són països amb molt poca immigració, amb uns sous alts i garantits, amb una sèrie de drets, però on no hi ha servei domèstic, on tota una sèrie d'activitats no es poden fer perquè no hi ha mà d'obra, on s'ha fet una opció d'un determinat tipus de vida amb molts pocs immigrants. Els Estats Units, en contraposició tenen servei domèstic, per això no hi han gairebé guarderies, hi ha moltíssima immigració i els sous són baixos per a la gent de classe baixa, és una societat molt més dinàmica, però molt més desigual. En definitiva, és un altre model.

No hi ha un model únic. Nosaltres hem de saber quin model tenim i quin model volem tenir. La societat catalana ha sigut una societat desigual, o sigui, ha sigut una societat amb grans desigualtats, però *en estàtic*, perquè tothom avançava. L'atracció que pugui tenir sobre els immigrants no és pel que pugui oferir d'entrada, sinó pels *futuribles*. No són les promeses de grans sous, de les condicions que es puguin donar d'entrada, sinó la possibilitat de promoció. Amb això estaríem molt més a prop del model americà que del model nòrdic. Per tant, crec que des del punt de vista econòmic i des del punt de vista social, l'arribada d'immigrants pot ser molt beneficiós per a nosaltres i molt beneficiós per a ells, però no és l'única solució.

I ara us faig una pinzellada ràpida sobre el tema de les pensions: no és veritat que el sistema de pensions només es pugui mantenir a base d'immigrants. És més, jo crec que els immigrants ni aporten ni sostenen res al sistema de pensions. Això és llarg d'explicar, però diríem que aquesta idea que s'ha posat de moda últimament, que diu que *el sistema de pensions necessita els immigrants*, ve d'una sèrie d'estudis que s'han fet, d'entre els quals, el més famós és el realitzat recentment per Nacions Unides, segons el qual, l'any 2050 les poblacions europees estaran tan envellides, la relació entre persones de més de 65 anys i

menys de 65 serà tant elevada que, per a mantenir les pensions s'haurà d'importar una quantitat extraordinària d'immigrants que seran, pel conjunt dels països dels 12, més de 160 milions i en concret per a Espanya, uns 12 milions i, segons com es facin els càlculs, les xifres encara són més elevades. De fet, Nacions Unides va fer aquest estudi per dir que la immigració no era l'única solució, però em sembla que entre el moment en què van fer l'estudi i el moment què l'han difós, han perdut de vista els seus objectius i realment, la forma de presentació als mitjans de comunicació ha estat molt confusa.

¿Per què jo faig una esmena a la totalitat i no sóc l'única, pel que fa a aquest tipus de raonament? El govern francès ha protestat a la Comissió de l'O.N.U. per l'emissió d'aquest informe, per dir que està mal plantejat, que no és veritat i que a més es presta a tota mena de confusions. Va sol·licitar que el rectificassin. Aquí, com que els demògrafs no tenim tant paper segueix essent un document oficial. Per què dic que el raonament està viciat? Perquè parteixen de la hipòtesi que la població envellirà perquè la nostra natalitat és baixa. Per mantenir la ratio, diguem-ne, entre més de 65 i menys de 65, calen tantes persones i, com que no sabem d'on treure-les..., que vinguin immigrants! I a partir d'aquí, els van admetent per períodes. Fan un petit model i el resultat és que Espanya necessitarà uns 12 milions d'immigrants d'aquí al 2050. Que no dic que no en vinguin, però no per aquesta raó!

Per què dic que això no és un raonament? Primer, perquè no és segur que la fecunditat es mantingui al mateix nivell del que s'han fet les projeccions. Si us interessa, l'any 1999 la natalitat a Espanya es va incrementar d'un 4,5%, que no és un no res! A Ceuta i a Melilla és on més ha crescut, tendència que s'ha donat a 40 de les 50 províncies espanyoles. Les úniques 10 províncies on no ha augmentat la natalitat són a Lugo, León, Zamora, Salamanca, Càceres, Soria, Teruel, Albacete, a més de Córdoba i Sevilla (aquestes darreres són les úniques que s'escapen una mica a la tipologia de província envellida). Per Comunitats Autònomes, on més augmenten, a part de Canàries que és un cas a part, és a les Illes Balears, a Catalunya i a Madrid, on l'atur és més baix. Les que menys augmenten, Andalusia, Extremadura, Galícia, Astúries, que tenen l'atur per sobre la mitjana espanyola, juntament amb les dues Castelles, que presenten un fenomen d'envelliment.

Ahir vaig fer uns càlculs sobre els nadons Caprabo, sabeu... aquests que surten cada dissabte al diari... Vaig sumar tots els nadons Caprabo de l'any passat i els d'aquest any. Doncs bé, durant els sis primers mesos d'aquest any han augmentat un 10,5%. Tenint en compte que és una xifra que no cobreix tots els naixements de Catalunya, només un 80%, ens movem dins d'unes magnituds molt grans. I pel que m'han dit fonts ben informades de Sanitat, fins aquest any no copsaven en els gràfics un augment significatiu (per sobre del 6%) del nombre de naixements. Jo ja fa molts anys que predico que aquests naixements han de pujar i, en tot

cas, no costaria gens que pugessin, perquè tenim el nivell més baix del món. Només que arribéssim a uns paràmetres comparables a la nostra àrea geogràfica no tindríem l'envelliment que diu Nacions Unides (penseu que per exemple a França estan a 1,8 fills per dona, i nosaltres a 1,2, i que ells han estat sempre a aquest nivell, i a Anglaterra també. Nosaltres no hauríem d'estar al nivell de França o Anglaterra sinó al nivell mitjà d'Europa occidental). Per tant, els naixements poden pujar i gairebé segur que ho faran, com a mínim pel que fa al nostre cas.

En segon lloc, *població activa* no vol dir població en actiu. De fet, durant les dècades en què s'han estat incorporant a la població activa totes les generacions nascudes a partir dels 60, que eren molt nombroses, la població activa s'ha estacionat a Espanya en 12 milions de treballadors. Quan han començat a arribar les cohorts poc nombroses nascudes a partir de 1978, la població activa s'ha enfilat fins als 15 milions actuals. A mi em sembla que això és un contrasentit: quan més gent amb edat de treballar hi ha, menys treballen i quan menys gent en edat de treballar arriben, més treballen... Per tant hi ha una diferència entre les persones en edat de treballar i les persones actives. Us ho podria explicar millor, però no m'hi entretindré més.

Tercer, els equilibris no es fan amb persones, sinó amb diners. Llavors, si jo haig de comptar amb el que cobren els pobres immigrants (i dic pobres perquè cobren poc), si m'haig de fiar del que paguin els immigrants al sistema de pensions, tal i com els va la vida avui en dia...! Estem llestos si ens han de pagar les nostres pensions! Perquè aquí s'està parlant d'immigrants que suposadament cotitzen com el demés i la realitat n'és una altra. Si mirem l'àmbit dels salaris, veurem que no cotitzen com els altres. Si han de formar part d'una població que precisament hi són per moderar els salaris i amb el que cotitzin han de pagar les pensions cares, aquí hi ha un problema. I a l'inrevés. Si tinguéssim una població jove menys nombrosa, però que tingués bones feines i guanyés força, podria cotitzar més i podria pagar més. Per tant, els equilibris es fan amb diners.

Aquestes generacions tan plenes, que ara ja passen dels 25 anys, si diuen que no tindran fills, no gastaran gens i ells són molts i passaran els anys i durant molts anys la Seguretat Social tindrà un superàvit, del qual se'n podria estalviar una part, invertir-lo i posar-lo a rendir, perquè quan aquestes generacions plenes arribin a jubilar-se, puguin complementar les seves pensions. A part, si no tenen fills, s'estalviarà molt en educació, per exemple i suposo que una part de l'estalvi es podria dedicar, si fos necessari, que potser no ho serà, a completar per la via fiscal les pensions de les persones grans, tal i com s'ha fet en tots els règims de Seguretat Social que són deficitaris. D'altra banda, el fet que l'edat de jubilació es mantingui, no ja als 65 legals, sinó als 62 reals que tenim actualment, mentre la vida es va allargant cap als 100

anys (i es fan projeccions de vida cada cop més llarga), no sembla que tingui massa sentit que els estudis es basin en una edat de jubilació constant.

Finalment, hi ha un tema pendent. En el cas que optéssim per mantenir-ho tot igual i només canviéssim l'aportació d'immigrants, ens podríem plantejar dues coses: primera, si és que hi haurà un subministrament il·limitat i adequat d'immigrants. I aquí em sembla que ens podem emportar alguna sorpresa, perquè sempre estem pensant que els 6.000 milions d'habitants que hi ha al món estant esperant que obrim les fronteres per venir a treballar cap aquí i potser ens podríem trobar que alguns països que ara són font d'immigració d'aquí a 10 o 20 anys ja no ho siguin (la fecunditat al Marroc avui dia és un 10% de l'índex que nosaltres teníem l'any 1975, la majoria de ciutats d'Amèrica Llatina actualment tenen una mitjana de fecunditat de 2 fills per dona i amb poques possibilitats de pujar perquè el mètode anticonceptiu que utilitzen és l'esterilització de les dones joves, per tant, irreversible). Ens podríem trobar amb la circumstància d'aquí a uns anys que la majoria de països tingui la necessitat d'importar gent per treballar i que hagin disminuït els països exportadors d'immigrants. Podríem dir que en els pròxims 10 o 20 anys no tindrem cap problema, però... aventurar que l'any 2050 seguirà havent-hi un subministrament il·limitat d'immigrants és com aquells que abans creien que sempre hi haurien criatures per adoptar!

Al mercat de treball, les empreses quan es trobem amb una plaça sense cobrir per autòctons tenen el recurs de cercar un immigrant. El procediment més lògic hauria de ser la deslocalització, o fer un altre producte, o pujar els sous, però... és més fàcil posar-hi algú. En canvi la lògica del sistema de pensions és que si les coses no quadren, es retallen els drets però... no que s'importin cotitzants! I retallar drets no vol dir que et deixaran sense pensió, vol dir que et pagaran la pensió segons el que has cotitzat, durant uns determinats anys, en funció de les quantitats, les pensions no s'acumularan, s'incentivarà perquè et jubilis més tard,... Per tant, això de que si fallen les pensions s'importaran immigrants perquè paguin, és completament demencial! I a més i, ja acabo, és indigne!

I amb això tornarem al concepte de benestar. El benestar, per mi, no és només tenir la salut de franc i que em puguin fer una artroscòpia al genoll i després resulta que fent-me un crec, m'arreglen el genoll sense tanta comèdia ni gastant tants diners... A vegades, el més car no és el millor, en qüestió sanitària! I *benestar*, no implica que em puguin fer proves i operacions i que a més cobri el 100% del sou quan em jubili, perquè no necessitaré el mateix que ara que treballa, que he hagut de pujar unes criatures. Ja em conformaria a cobrar menys, però sempre que visqui en una societat que m'estigui bé. Per mi, el benestar és viure en una societat que m'agradi, per la qual hem lluitat molt. És una societat bastant igualitària, en què les coses bàsiques són per a tothom. Tractar la immigració d'una determinada manera, anar

cap a una societat de castes, on hi ha uns que venen amb uns drets retallats, no com a persones sinó com a cotitzants per cobrir un forat del sistema, per pagar els drets d'uns altres... Jo sempre dic que els cotitzants són fills de pare i mare, i són a ells a qui haurien de pagar la pensió, no a nosaltres!

Anar cap a una mena de societat de castes, amb una gent amb drets retallats, i uns altres amb drets plens, encara que jo estigués en la categoria de drets plens, a mi no m'agradaria. I a més em sembla que aquest plantejament de *els necessitem perquè ens paguin les pensions*, és el doble d'indigne. Primer perquè de cara als propis immigrants té una certa òptica esclavista: necessitem gent pel cotó, els anem a buscar a l'Àfrica; necessitem gent per pagar-nos les pensions, doncs també... I si no ens paguen les pensions no els volem, perquè no ens serveixen... Doncs això no és només indigne per ells, sinó també per nosaltres, perquè és un tipus de raonament que no m'agrada gens i perquè donem per fet que no podrem resoldre el nostre problema ¿Assumim que un país totalment desenvolupat, que hem figurat, encara que ara hàgim baixat, als millors llocs del rànquing en quan a qualitat de vida, no som capaços de resoldre el tema de les pensions sense que ens ajudi gent dels països pobres amb uns problemes pitjors? A mi em sembla que declarar-nos incapaços de resoldre el problema de les pensions sense que hi hagi d'intervenir algú que està en pitjors condicions, diu molt poc de nosaltres!

L'arribada d'immigrants és convenient per ambdós bàndols, per a ells i per a nosaltres, però no és una necessitat de la demografia ni del sistema de pensions, si de cas, les necessitats les dictaria l'economia, per complementar el tipus de treballador que formem aquí, per plantar cara a les necessitats d'un cicle econòmic alt i, en últim lloc, i aquest és el més important, per aplicar el dret humà i inalienable de la mobilitat. És un dret una mica difícil d'aplicar... semblant al dret de casar-se, un té el dret de casar-se però ningú no té perquè casar-se amb tu. Doncs bé, resulta que tothom té el dret de moure's però els altres països poden no rebre't. És un dret que tu pots exercir, però si l'altre no col·labora, és un dret molt poc dret. Tots ens hem mogut i, encara ara ens movem com ens sembla. Migracions n'hi hauran, independentment de que les necessitem o no. Tothom pot exercir el seu dret de moure's, el seu dret de buscar en el món allò que més es correspongui als seus projectes, a les seves ambicions. S'haurà de reglamentar, molt probablement, però el primer pas és deixar de considerar la immigració com una manera de resoldre els nostres problemes i focalitzar el tema en les relacions entre humans que han nascut en llocs diferents.